MUZEUL ȚĂRII CRIȘURILOR

CRISIA

LIV

ORADEA • 2024

UN TEXT MONOGRAFIC INEDIT DESPRE COLONIA ROMÂNĂ DIN COMUNA GHIORAC (1941)

Antonio FAUR*

A NEW MONOGRAPHIC TEXT ABOUT THE ROMANIAN COLONY FROM THE MUNICIPALITY OF GHIORAC (1941)
ABSTRACT

During the years of the second World War, by order of the government, the local rural intellectual elites, from certain villages of the southern part of Bihor county (under Romanian administration) wrote monographic texts of new Romanian villages or neighborhoods, located in communes with a Hungarian etnic majority. This is also the case the Romanian colony in the village of Ghiorac, located at 16 kilometers to the city of Salonta, appeared as a consequence of the 1921 Agrarian Reform in Romania (1921). The text, written by two local teachers, Teodor Băican and Maria Opriș, offers us a great diversity of information regarding the foundation moment of the colony, in the early 20s, as well as its evolution over time, till 1941. We have focused our attention on this occasion on some aspects that we considered significant: the penetration of the new into the local community and the reaction of Romanians and Hungarians to these urban influences, and the occupations that they embraced, apart from agriculture, and that are related to modernity and especially good report between the two ethnic communities, despite the political context at the time (the world war and the Second Vienna Award).

Keywords: monographic texts, Bihor County, Romanian colony, Ghiorac commune, rural elite.

Micromonografiile unor localități rurale (elaborate la comandă guvernamentală în 1941-1942[1]) se constituie astăzi în surse istorice însemnate pentru cunoașterea unor aspecte din viața comunităților românești de acum 83 de ani. Deși nu sunt produsul unor anchete profesioniste, ele au fost întocmite de elita intelectuală rurală, în general învățători, preoți, medici sau, mai rar, de către reprezentanți ai autorităților locale, notari sau primari, răspunzând necesităților de moment.

Situația politică dificilă pe care o traversa România, după pierderile teritoriale din anul 1940 și intrarea în războiul mondial în vara anului 1941, au fost elementele decisive în adoptarea deciziei de a fi întocmite texte cu caracter monografic (sau micromonografii), ale unor localități rurale din Bihorul de sud și, probabil, și din alte județe ale Transilvaniei.

* Universitatea din Oradea; e-mail: afaur@uoradea.ro.

[1] Arhivele Naționale – Serviciul Județean Bihor, *fond Prefectura Județului Bihor – Actele Suprefectului*, inv. 90, *Monografii / 1941*, inv. 46 (apud Sabina Horvath, „Informații etnografice cuprinse în câteva monografii sătești din Bihor datate la mijlocul secolului al XX-lea", în *Biharea*, 2013, p. 9).

În partea de sud a județului Bihor, rămas sub administrație românească după Dictatul de la Viena, au fost elaborate doar câteva, din care unele le-am valorificat deja, prin publicarea textelor lor, însoțite de comentarii[2]. Cu această ocazie, l-am ales pe cel referitor la *colonia românească din localitatea Ghiorac* (Erdögyarak, în lb. maghiară), o comună maghiară, situată în sud-vestul județului Bihor, la 16 km sud de orașul Salonta, pe drumul care leagă orașul Beiuș (capitala provizorie a părții de sud a județului Bihor, între anii 1944-1944) de orașul Arad. Astăzi, Ghioracul este un sat din comuna Ciumeghiu. Apariția coloniei românești, în fapt câteva străzi din localitate, este legată de aplicarea reformei agrare din anul 1921, în România.

Informațiile inedite, variate, permit cunoașterea contextului și a modului cum a apărut noua comunitate, a eforturilor depuse în acest scop, de coloniști și autoritățile statului român. Este vorba de familii care și-au părăsit locurile natale, pentru a-și clădi, într-un alt sat, o nouă viață, mai bună, cu tot ceea ce presupunea aceasta, de la ridicarea propriilor case și a școlii, la chestiuni legate de împroprietărire, munca pământului, realizări, eșecuri, dificultăți de acomodare etc. Astfel, unor oameni care, până atunci, trăiau într-o stare de sărăcie cronică, li s-a oferit *șansa unui nou început*, care însă presupunea eforturi considerabile din partea lor, inclusiv a statului român.

Rezolvarea problemei agrare după Marea Unire de la 1918 devenise un obiectiv social și moral prioritar al statului român unitar, care și-a găsit soluția prin înfăptuirea unei reforme agrare menite să repare o nedreptate socială istorică. Au fost expropriate, în primul rând, persoane particulare, moșieri, în vechiul regat, grofi maghiari în Transilvania, precum și, în unele cazuri, domeniile unor instituții ecleziastice în Transilvania, fiind împroprietăriți țăranii lipsiți de pământ suficient pentru un trai decent.

În cazul Bihorului – un spațiu cu o geografie variată, care include câmpie, cu soluri bogate în partea de vest și dealuri și munți în centru, și sud-est – s-a procedat la strămutarea unor familii din satele sărace de deal și munte, în zona de vest a Câmpiei Crișurilor, cu mult teren fertil, unde anterior fuseseră mari moșii, unele nobiliare, altele deținute de marii proprietari de pământ. De la una din bogățiile naturale, pădurile existente în zonă, s-a dat și denumirea localității, în maghiară Erdögyarak (o traducere în limba română ar fi *Pădurea lui Gheorghe*).

Aplicarea reformei agrare a avut, printre alte efecte, o *colonizare internă*, prin transferul și împroprietărirea unor familii românești din zonele cu sol sărac, de deal și munte ale Bihorului, în altă localitate bihoreană, în cazul de față în satul Ghiorac, unde exista pământ suficient și de calitate foarte bună. În cazul acesta, însă, nu e vorba doar de calitatea pământului, ci chiar de absența lui. Foarte mulți țărani săraci, care aveau dreptul, prin lege, la împroprietărirea cu pământ, n-au putut fi împroprietăriți, deoarece în zonele lor de obârșie nu exista suficient pământ pentru aceasta. Prin urmare, ei au fost trecuți într-un tabel al „îndreptățiților la colonizare", urmând să primească teren în alte zone ale județului, cu suprafețe suficiente. Textul documentului la care ne referim, publicăm și prezentăm cu această ocazie, nu face decât câteva mențiuni introductive la contextul istoric al fondării coloniei românești din Ghiorac, dar el poate fi, sub anumite aspecte, comparat și completat și cu alte surse istorice, ceea ce vom face în continuare.

[2] Antonio Faur, „Un text monografic inedit: Monografia comunei Drăgănești", în *Cele trei Crișuri*, 1997, nr. 10-12, p. 5; Idem, „Un alt text monografic inedit (1941): cel al satului Belejeni (Jud. Bihor) (1941)", în *Cele trei Crișuri*, 1998, nr. 1-2, p. 5; Idem, „Considerations on the Monographs of some Settlements in Bihor County Case Study: Budureasa Commune", în vol. *The Monograph Research In Central Europe (1990-2010)*, Romanian Academy Center for Transylvanian Studies, (coord. A Faur), Cluj-Napoca, 2012 p. 230-243.

Istoricul Blaga Mihoc, specialist în aplicarea reformei agrare din 1921 în Bihor, a precizat faptul că zona de strămutare a coloniștilor români bihoreni au fost pământurile fertile din câmpia de vest a județului, pornind din nord-vest și coborând spre sud și sud-vest, care „...se situau în hotarele localităților Diosig, Roșiori, Sălard, Livada de Bihor, Gepiu, Boiu, Ghiorac și Tămașda”[3]. Populația a fost denumită în documente „strămutați” sau „coloniști”. În marea lor majoritate, aceștia proveneau din plasele din depresiunea Beiușului și din plasele Vașcău, Ceica și Aleșd, iar procesul de strămutare a început în 1922 și „..a continuat până în preajma izbucnirii celui de-al doilea război mondial” [4]. Strămutările au început imediat după reforma agrară, în anul 1922, și au durat câțiva ani, „în linii mari, între 1922-1927...”[5].

Conform autorului menționat, în Ghiorac s-a expropriat o *suprafață totală de 1351 iugăre 1001 stânjeni* (subl.ns.-A.F.) de la Coloman Tisza și Köver (1159 iugăre și 1027 stânjeni), de la frații Iuliu și Alexandru Feher (148 iugăre 1047 stânjeni) și de la familia lui Iosif Bököny (43 de iugăre și 627) stânjeni[6].

După satisfacerea necesităților funciare ale țărănimii maghiare din Ghiorac, s-a produs colonizarea și împroprietărirea a *63 de familii de români*, originare *din plasa Beiuș* (satele Binșele, Budureasa, Ferice, Nimăiești) și plasa Vașcău (Brădet și Broaște)[7]. Acestora li s-a distribuit, în total, în afara unei cote de 2 iugăre de familie pentru pășune, „o suprafață de 538 iugăre și 425 stânjeni, din care 506 iugăre parcelată în loturi, în majoritate de 8 iugăre, o constituia terenul pentru cultură, iar 31 iugăre 800 stânjeni în parcele de câte 800 de stânjeni fiecare locurile de casă”[8], ceea ce înseamnă o suprafață totală de 664 de iugăre, compusă din locuri de casă, terenuri agricole și pășune.

Deși statul român le-a asigurat terenul necesar pentru casă, culturi agricole și pășunea pentru animale, din păcate, nu le-a dat niciun ajutor pentru construcția caselor, ci doar unele înlesniri pentru transport pe calea ferată[9].

La două decenii de la aceste momente de întemeiere a fost redactată monografia coloniei românești (finalizată în august 1941), având ca autor pe învățătorul Teodor Băican, care a beneficiat de ajutorul unei colege, învățătoarea Maria Opriș.

Autorii, doi învățători locali, și-au intitulat textul: „*Omul este măsura universului*”, cu gândul, probabil, la realizările celor aproape două decenii care s-au scurs de la înființarea coloniei, până la redactarea textului. Comparat cu celelalte texte monografice din același dosar[10], ei au conceput monografia cu intenția vădită de a acoperi „toate” aspectele unei lucrări de tip monografic: de la *așezarea geografică, la orografia, hidrografie, geologie, climă, flora, faună, antropologie, populația pe etnii și confesiuni, nașteri, starea civilă (căsătorii, necăsătoriți, divorțuri, adopții), imigrări, emigrări, traiul și igiena particulară, alimentația, alimentația cu apă, îmbrăcămintea și portul, igiena și asistența socială, bolile sociale, relațiile cu orașul, tuberculoza,*

[3] Blaga Mihoc, „Aplicarea reformei agrare din 1921 în Bihor. Împroprietăriri prin strămutare”, în *Crisia*, 1981, p. 191.
[4] *Ibidem.*
[5] *Ibidem*, p. 192.
[6] *Ibidem*, p. 194.
[7] *Ibidem*, p. 196.
[8] *Ibidem.*
[9] „Fiecare împroprietărit sosit la locul ce i s-a repartizat era obligat să semneze un act de luare la cunoștință, din care rezulta că statul nu-l poate ajuta cu nimic, decât cu acordarea înlesnirii unui tarif redus pentru transportul pe calea ferată, până la lotul din localitatea în care a fost împroprietărit” (B. Mihoc, *op. cit*., p. 192).
[10] Arhivele Naționale – Serviciul Județean Bihor, *fond Prefectura Județului Bihor* (în continuare: Arh. N.–S. Jd. Bh, *fond cit.*), inv. 1466, dos. 23/1941, f. 105-119.

folclorul, starea economică, agricultura, grădinăritul, pomii roditori, plantele textile, creșterea vitelor, comerțul, luxul și cheltuielile nefolositoare, căile de comunicație și transport, situația financiară a locuitorilor, pagubele de război, starea culturală, administrația, primarul comunei, secția și postul de jandarmi, oficiul poștal, cultele, istoricul bisericii maghiare, biserica românească, școala, istoricul comunei și sectele. Tocmai strădania autorilor de a răspunde cât mai complet cerințelor redactării monografiei a fost unul din motivele pentru care am considerat necesar să ne îndreptăm atenția asupra ei. Un aspect remarcabil, mai cu seamă dacă ținem cont de contextul politic, este faptul că ea nu se referă exclusiv la colonia românească înființată după 1922, ci conține și informații obiective valoroase, referitoare la populația maghiară a Ghioracului.

Autorii au ținut să menționeze date și informații despre populația maghiară, istoricul acesteia și despre primarul de atunci, un anume Gazso Emerich, un model de gospodar, deschis pentru colaborarea onestă cu autoritățile și locuitorii românii care a contribuit la buna convieţuire între etnii, astfel că între cele două comunități n-au existat niciun fel de tensiuni sau asperități, nici după Dictatul de la Viena, nici în primul an de război.

Lectura paralelă a documentului și a bibliografiei temei permite constatarea unor neconcordanțe, care se cuvin, pentru rigoare, semnalate.

În primul rând, faptul că locuitorii colonizați ar fi originari, conform textului monografiei, numai din comunele de munte Burda, Ferice și Poienii de Sus, din plasa Beiușului. Autorii omit, nu știm din ce motive, satele Budureasa și Nimăiești (tot din plasa Beiuș), Brădet și Broaște (din plasa Vașcău), menționate de Blaga Mihoc în lucrarea citată mai sus. În ceea ce privește numărul familiilor de coloniști neconcordanța este minoră, textul monografic menționează 64, iar articolul 63. De asemenea, în monografie, pe lângă moșiile lui Tisza Coloman (Kálmán) și ale familiei Köver mai sunt consemnate și alte moșii, aparținând familiilor Bessenyey și Lovassy. Totodată, nu apar menționați frații Iuliu și Alexandru Feher.

Analiza comparativă a informațiilor conținute în studiul lui Blaga Mihoc cu cele din document permite aflarea unei informații importante, dar neconsemnate de învățători, deși, destul de probabil că aveau cunoștință de ea, și anume faptul că în Ghiorac definitivarea distribuirii locurile de casă s-a făcut foarte târziu, abia în 17-18 septembrie 1934, o tergiversare administrativă regretabilă, care „a generat vii nemulțumiri în rândul țăranilor”[11]. Ele s-au datorat faptului că *definitivarea juridică* a împroprietăririi trebuia făcută printr-un *contract legal de vânzare-cumpărare*, între cel strămutat și Oficiul Național al Colonizării, contract care a fost creat prin lege, abia în 17 iulie 1930[12]. Numai printr-un asemenea act cu caracter juridic, noii proprietari aveau garanțiile legale necesare și obligatorii.

Revenind la document, constatăm că primele aspecte cuprinse în acesta sunt, în mod firesc, legate de geografia, solul, biologia, antropologia locului și nu ne propunem să insistăm, cu această ocazie, asupra lor. Ne-a reținut însă, cu prioritate, atenția prezentarea celor două comunități, română și maghiară, în sensul deosebirilor și asemănărilor dintre ele. Iese în evidență, ca element de noutate, pătrunderea noului, sub forma influențelor urbane, în comunități țărănești tradiționale, atât la nivel de mentalitate, cât și ca ocupații. O primă diferență între cele două etnii este legată de vârsta matrimonială. La români căsătoriile se făceau mai devreme decât în cazul maghiarilor, în majoritate de confesiune reformată, iar apoi apariția căsătoriilor mixte, între români și maghiari.

[11] Blaga Mihoc, *op. cit*., p. 195.
[12] *Ibidem*, p. 192.

În privința unuia dintre elementele identitare tradiționale pentru români, portul popular, autorii au observat faptul că ungurii renunțaseră deja (în 1941) la portul tradițional, iar femeile nu mai țeseau la război, în timp ce la români acestea se mai păstrau, într-o anumită măsură. În ceea ce privește tratamentele unor boli, românii foloseau încă plantele medicinale pentru tratarea unor scrântituri, fracturi, deochi, iar la nașteri femeile se asistau între ele, nerecurgând întotdeauna la serviciile „moașelor cu diplomă".

O mare parte din informații indică un nivel realmente avansat – mai ales pentru o comunitate rurală, în anul 1941 – de dezvoltare economică și socială, precum și transformări în mentalitate. Cum s-ar putea explica această evoluție diferită față de alte localități rurale, cu tendințe spre modernitate ? Prin satul Ghiorac trecea calea ferată și un drum județean, care lega Aradul de Beiuș, deci două rute de comunicare esențiale dezvoltării, exista un abator, două lăptării, o fabrică de sifon și o fântână arteziană. Mulți locuitori făceau comerț cu animale, cu produse agricole, de grădinărit, cu fructe și legume, alți locuitori creșteau porci, pe care, asociindu-se, îi comercializau cu vagonul, alții creșteau oi și păsări, pe care, de asemenea, le comercializau. Chiar și caii, din rasa Nonius, din ferma Tisza, erau vânduți, în număr mare, armatei române etc.

Așadar, în special activitățile comerciale generau un surplus financiar, care era ulterior investit în diferite bunuri.

În afară de aceasta, în sat existau șase comercianți, care aduceau mărfuri din centre urbane și târguri ca Beiuș, Tinca și Arad. Bunăstarea permitea o categorie de cheltuieli considerate de autori inutile, o adevărată risipă, influențe venite din mediul urban, categorisite drept „lux și cheltuieli nefolositoare". Maghiarii și românii, cu posibilități materiale, cumpărau obiecte care demonstrau gradul de bunăstare economică la care ajunsese satul în anul 1941, unde chiar și săracii, sub influența celor avuți, se lăsau atrași de valul recent al „luxului":

„În această comună, de vreo 10 ani încoace, s-au răspândit foarte mult articole de lux, ce se vinde [de] către comercianții din localitate. Se poartă ciorapi și rochii de mătase, chiar de fetele cele mai mici, ale celor mai simpli țărani, care își mențin existența din munca zilnică cu ziua. Îmbrăcămintea aceasta luxoasă este foarte scumpă, de pe urma căreia mulți din locuitori rămân fără hrana necesară.

Ar fi de dorit ca să se reîntoarcă iarăși toată lumea la îmbrăcămintea și portul țărănesc lucrat în casă, din cânepă și lână. O bună parte din acoperirea cheltuielilor de lux, e drept că gospodinele le acoperă din vânzarea păsărilor, care de fapt sunt f[oarte] căutate în această regiune"[13].

Influențele mediului urban asupra tineretului de ambele etnii din Ghiorac era observată, cu nemulțumire, de învățător, însă nu se putea face nimic împotriva lor, cel puțin în ceea ce privea articolele de îmbăcăminte și încălțăminte. Unii părinți susțineau, chiar cu prețul renunțării la hrană, acest „lux", în mediu rural.

Fără îndoială, cumpărăturile erau posibile pentru că exista o bunăstare materială reală, cel puțin un segment al populației se afla în această situație, așa cum nota autorul: „Majoritatea locuitorilor din sat sunt destul de bine situați material, având mulți dintre ei adunate frumoase capitale"[14]. Chiar și unii dintre cei aparent sărăci i-ar fi mărturisit că au adunați de la „10 până la 30.000 de lei... din păsări și porci". Se pare că aceștia înțeleseseră că munca pământului, oricât

[13] Arh. N. – S. Jd. Bh, *fond cit*., f. 114.
[14] *Ibidem*, f. 115.

de bune rezultate ar avea, nu putea asigura o îmbogățire rapidă, ca și comerțul cu produse, în special în centrele urbane mai apropiate, sau cu statul.

În afara învățătorilor, dintre autorități, două personaje ieșeau în evidență prin spiritul de inițiativă, acceptare reciprocă și bună cooperare.

Mai întâi notarul Alexandru Opriș a fost „omul care sfințește locul", prin inițiativele sale remarcabile. Numai datorită eforturilor sale individuale, a început construcția unei școli românești și a parohiei ortodoxe: „...în anul 1928, domnul notar a putut cumpăra în localitate un local de școală, iar în anul 1939 a luat ființă parohia ortodoxă"[15]. Tot el a avut grijă ca aceste două instituții, la expropiere, să primească loturi de pământ, mergând până la a face împrumuturi pentru construcția școlii și a unui trotuar:

„... numai ca să fie gata acest local de mândrie românească în colonie. Ba, mai mult, a donat și domnia sa personal diferite materiale de construcții, îndemnând prin acest gest și pe alții care l-au urmat. Tot domnul notar este acela care a dorit să se facă prin comună, pe străzile principale, un trotoar doar pentru ca, în felul acesta, locuitorii să poată circula în mod liber, fără noroi"[16].

Notarul Alexandru Opriș s-a mai ocupat de *construcția unui grajd pentru animale de prăsilă*, la marginea pășunii comunale, și a creat un *comitet pentru înfrumusețarea satului*, prin plantare pe străzi a salcâmilor și teilor. Cel de-al doilea, primarul Gazso Emerich, un bun gopodar, energic, responsabil și implicat în toate problemele comunei, era caracterizat astfel:

„Domnia sa a fost întotdeauna omul care a ascultat de notarul și ceilalți conducători ai comunei. Fiind un om energic, priceput și bun gospodar, întotdeauna s-a putut conta la sigur pentru realizările propuse spre binele comunei, niciodată acest om nu s-a împotrivit la lucruri frumoase, hotărâte de către ceilalți locuitori. A luat parte personal la toate lucrările de construcție ce s-au făcut în comună ca trotoar, școală, grajdul comunei și altele"[17].

În acest tablou al realizărilor comune și al unei conviețuiri armonioase, doar noul preot ortodox Traian Nicoară făcea, prin comportamentul său de inadaptat, o figură disonantă. Autorul monografiei este critic la adresa sa, nemulțumit de acțiunile sale, care au debutat imediat după venirea în comunitate, cu dizolvarea comitetului care se ocupa deja de construcția bisericii ortodoxe:

„Comitetul a fost înlăturat în momentul sosirii noului preot, Traian Nicoară, fără nicio formalitate, deși ar fi fost bine să se continue drumul început de comitetul de mai sus amintit. Preotul actual este Traian Nicoară, un om energic, care prin energia sa vrea să se impună tuturor în mod forțat, fapt care l-a dus la neînțelegeri cu toți intelectualii satului. E dureros faptul că părintele nu înțelege momentul vremurilor prin care trecem, când se cere cea mai multă armonie și înțelegere. Cauza care contribuie la neînțelegerea cu toți intelectualii din sat este nervozitatea de care suferă acest om"[18].

Ca și în aproape toate comunitățile rurale ale epocii la care ne referim, întâlnim aceleași boli, omniprezenta malarie, câteva cazuri de scarlatină și scabia. Mult mai grave erau însă bolile sociale (ca alcoolismul), bolile venerice, aduse de la oraș și TBC-ul.

Penultimul capitol, *istoricul comunei*[19], este tratat de autori doar pe baza surselor orale, cum s-a întîmplat, de altfel, și în majoritatea celorlalte monografii din anul 1941. Ghioracul

[15] *Ibidem,* f. 117.
[16] *Ibidem.*
[17] *Ibidem.*
[18] *Ibidem,* f. 118
[19] *Ibidem,* f. 119.

anului 1941 era o așezare relativ nouă, re/întemeiată în anul 1806, când în acest loc s-au mutat 16 familii. Până în anul 1881 hotarul comunei aparținuse, de fapt, orașului Salonta și era acoperit de păduri, de unde și numele localității.

Familiile venite aici din oraș au prestat o muncă de pionierat, defrișând terenul, pentru a-l face propice agriculturii.

O mențiune istorică interesantă era aceea că, pe locul actual al satului existase, în secolul al XVII-lea, o așezare turcească, din perioada stăpânirii otomane a Bihorului și, probabil înainte de aceasta, fusese una creștină. Numărul locuitorilor a crescut semnificativ în anul 1905, datorită vânzării unei moșii de peste 600 de iugăre, „în felul acesta au venit aici mulți oameni străini, mărindu-se prin aceasta, populația comunei”[20], fapt care a dus la inițiativa preotului reformat de a clădi o biserică.

Fără a mai insista asupra tuturor aspectelor descrise în monografie, formulăm câteva considerații finale. Cu siguranță este vorba de o veritabilă micromonografie, deoarece urmărește să surprindă, în linii mari, cvasi totalitatea aspectelor vieții comunității locale, de la cele istorice, la religie, economie, viața cotidiană, ocupații, obiceiuri etc. Este relevantă istoric prin informațiile extrem de variate, care prezintă ipostazele necunoscute ale evoluției așezării și realități locale, cu exactitate și un anumit spirit critic.

Un aspect interesant, mai puțin prezent în alte monografii, este tratarea pătrunderii noului în comunitatea tradițională, prin adoptarea unor obiceiuri și ocupații specifice mediului urban, în special comerțul.

Cu toate că nu este vorba de o anchetă monografică propriu-zisă, care să răspundă cerințelor științifice, ea poate să fie considerată una dintre cele mai bune micromonografii rurale din anul 1941.

De asemenea, remarcăm faptul că autorii, deși români ca etnie, nu numai că au tratat, chiar dacă mai pe scurt, și istoria populației maghiare locale, remarcând totodată și importanța, trăsăturile și calitățile acesteia, depășind, astfel, într-un context politic dificil, un subiectivism păgubos.

Pe baza acestor informații se poate afirma faptul că Ghioracul a fost un exemplu de bună convieţuire interetnică și interconfesională româno-maghiară, atât în perioada interbelică, cât și în timpul războiului. Stilul este clar și concis, dominat de un sentiment de mândrie al apartenenței față de locul unde autorii textului trăiau și-și desfășurau activitatea, față de împlinirile comunității românești de aici, în cele două decenii de la întemeierea sa.

[20] *Ibidem.*